

تأملی بر اظهارات دولتی‌ها در خصوص بهبود وضعیت رفاهی مردم نسبت به شوک سال ۹۷

آیا شرایط اقتصادی مردم بهتر شده؟

اقتصادی، قدرت تصمیم‌گیری را بالا برده و باعث جذب سرمایه‌گذار داخلی و خارجی و نیز اعتماد عمومی خواهد شد از این رو نظام اقتصادی کشور باید به سمت رشد اقتصادی پایدار حرکت و تنها به آرامش موقت فعلی بسنده نکند.

به باور برخی کارشناسان، توقف رشد ناگهانی قیمت‌ها تاثیر خود را بر زندگی مردم کمتر کرده است و در نتیجه به نظر می‌رسد وضعیت معیشتی مردم بدون گلابه به نظر می‌رسد؛ این در حالی است که صندوق بین‌المللی پول در گزارش جدید خود، نرخ رشد اقتصادی پیش‌بینی شده برای ایران را کاهش داد، این در حالی است که در صورت پیش‌بینی رشد می‌توان گفت که وضعیت بهبودی اعلام شده از سوی برخی مسئولان می‌تواند درست و دقیق باشد.

بر اساس این گزارش؛ صندوق بین المللی پول در پیش‌بینی وضعیت اقتصادی کشورها، رشد اقتصادی ایران در سال جاری را منفی دانسته و با اشاره به تشدید تحریم‌های آمریکا بر ضد ایران پیش‌بینی کرده که رشد اقتصادی این کشور در سال ۲۰۱۹ منفی ۹.۵ درصد باشد که ۳.۵ درصد بیشتر از پیش‌بینی قبلی آن است. اقتصاد ایران در سال ۲۰۱۸ نیز با رشد منفی مواجه بود و ۴.۸ درصد کوچک‌تر شد.

پیش‌تر بانک جهانی نیز در گزارش خود اعلام کرده بود که اقتصاد ایران سال ۲۰۱۹ را با رشد منفی ۸.۶ درصدی به پایان خواهد برد اما روند رو به رشد آن از سال بعدی از سر گرفته می‌شود و به ۰.۱ درصد در سال ۲۰۲۰ و یک درصد در سال ۲۰۲۱ خواهد رسید. صندوق بین المللی پول در گزارش خود اعلام کرده است که بسیاری از کشورهای نوظهور نظیر ایران، ترکیه و آرژانتین کماکان با مشکلات شدید کلان اقتصادی دست به گریبان خواهند بود. این نهاد نرخ تورم در ایران را تا پایان امسال ۲۵.۷ درصد پیش‌بینی اما اعلام کرده است که با تداوم روند نزولی نرخ تورم، در سال ۲۰۲۰ شاهد تورم بیشتری در ایران خواهیم بود.

پیش‌بینی کرده است که نرخ بیکاری در ایران طی سال بعد افزایش یابد و از ۱۴.۵ درصد در سال گذشته به ۱۶.۸ درصد در سال جاری و ۱۷.۴ درصد در سال ۲۰۲۰ افزایش یابد.

با این حساب به نظر می‌رسد اگر دولت توفیقی در کنترل قیمت‌ها داشته باشد و در سال ۲۰۲۰ بتواند جلوی رشد قیمت‌ها را بگیرد ممکن است در اواسط این سال اقتصاد ایران با رشد اندکی روبرو شود.

گزارش مرتبط

و یک عده هم در این میان گرانفروشی کرده و فرصت طلایی می‌کنند و بالا رفتن قیمت دلار، سرخورد قیمت‌های خود را افزایش می‌دهند، اجناس خود را در انبار احتکار می‌کنند که با قیمت بیشتری بفروشند و همه اینها بر آشفته بازار اثراتی می‌گذارد و در نتیجه کالایی که در بازار به فروش می‌رود گاه تا دو برابر و نیم قیمت در کارخانه است. همه اینها به تورم مربوط نیست، بلکه مربوط به رفتار توزیع‌کننده‌ها است.

یک معادله دیگر

حال ممکن است چند سوال در این بین مطرح شود. سوال اول این است که قواعد حاکم بر عملکرد بلندمدت اقتصاد ایران که باعث رشد پایین و تورم بالا می‌شوند، چه هستند؟ سوال دوم اینکه اگر این قواعد تحقق اهداف رشد پایدار اقتصادی و تورم تک رقمی را دنبال نمی‌کنند پس چه هدفی را دنبال می‌کنند؟ فرضیه برخی اقتصاددانان این است که سیاستمداران ما مبنای رفتاری، فضای ذهنی و ارزش‌های ذهنی دارند که وقتی همراه با درآمدهای نفتی می‌شود، مشکلی به نام تورم به وجود می‌آید، در گام بعدی همان سیاستمداران از طریق دخالت در بازارهای کل و دخالت در بازارهای خرد به جنگ تورم می‌روند که برآیند آن شکل‌گیری رفتارهای همگرا در تولیدکنندگان، تجار و مصرف‌کنندگان می‌شود که نتیجه آن نیز تخریب رشد اقتصادی است. آنها می‌گویند: فرض بر این است که افزایش درآمدهای نفتی به معنی افزایش توانمندی مالی دولت است و می‌تواند بیشتر خرج کند. اکثر سیاستمداران در دنیا رفتار مشابه دارند و به دنبال ایجاد تحولات بزرگ هستند و تنها مشکل را محدودیت منابع مالی می‌دانند، یعنی به دنبال کارهای معجزه‌آسا هستند تا در تاریخ خود ماندگار شوند؛ البته باید توجه داشت که این موضوع برای کشورهایی که از طریق مالیات تأمین مالی می‌شود موضوعیت ندارد.»

یک مثال از چند دهه قبل حاکمیت است که بودجه عمومی دولت در سال ۱۳۵۴ نسبت به سال ۱۳۵۳ بیش از سسه برابر شد و این در سال‌هایی که درآمدهای نفتی افزایش یافته بود هم مشاهده می‌شود.» از نظر اقتصاددانها، در اقتصاد سیاسی دولت‌ها در ایران، همیشه بودجه دولت این امکان را دارد که افزایش یابد که این مساله را در افزایش بودجه جاری و عمومی دولت در سال‌های رونق نفتی مشاهده می‌کنیم. این رویکرد پیامدهایی مانند رشد بازار پولی و افزایش تعهدات دولت را پدید می‌آورد، تعهداتی که دیگر نمی‌توان آنها را کاهش داد. بنابراین زمانی که دولت با کاهش خود اقدام به استقراض می‌کند و این باعث افزایش بدهی‌های دولت می‌شود و عمدتاً این بدهی‌ها در مسیر بانک مرکزی قرار می‌گیرد.

مشاهده خواهید کرد اما محال است با کاهش قیمت مواجه شوید دلیل آن این است که تنها رشد قیمت‌ها کند و آرام شده اما وضعیت در واقع بهبود نیافته است-وی در پاسخ به این سوال که پس چگونه است که گفته می‌شود مثلا قیمت مسکن کاهش داشته و در برخی موارد کاهش ۲۰ تا ۳۰ درصدی اعلام می‌شود، تصریح کرد: رشد قیمت مسکن حد مجاز خود را رد کرده و اکنون در یک وضعیت نامتعادل متوقف شده است؛ یعنی همین قیمت کاهش‌ی حال حاضر که شما به آن اشاره کردید یک عدد نامتعادل است که به علت ناتوانی خریدار واقعی، به یک مرکز اغماض هدایت شده و به اصطلاح دوران کساد را سپری می‌کند که اقتصاد دانها به آن می‌گویند رکود.

آزادسازی نامرئی قیمت‌ها

شریفی در ادامه با اشاره به نیم نگاه دولت برای آزادسازی قیمت‌ها گفت: همه دولت‌ها در جمهوری اسلامی‌بیم داشتند که به سمت آزاد سازی قیمت‌ها بروند اما خروج ترامپ از برجام فرصت خوبی را نصیب دولت کرد که با یک تیر چند نشان بزند و همه چیز را هم گردن تحریم‌ها بیندازد، به نظر می‌رسد آنچه دولت نام آن را بهبود شرایط و معیشت مردم گذاشته یک آهنگ رشد آرام و نامرئی است که به سمت آزادسازی حرکت می‌کند، این آزاد سازی در ابتدا با شیب تند (نوسان ۹۷) همراه بود و اکنون از شیبی آرام و متعادل برخوردار است در نتیجه چون مردم نوسان تند نسایل قبل را حس نمی‌کنند، دولت آن را به پای آرام شدن وضعیت مردم گذارده و البته آن را یک دستاورد مهم برای بهبود شرایط مردم هم تصور می‌کند.

این کارشناس اقتصادی خاطرنشان کرد: مهمترین شاخص بهبود شرایط، بالا بردن قدرت خرید مردم است که واقعیت بازار و معیشت دهک‌های درآمندی خلاف آن را نشان می‌دهد به این معنی که این قدرت خرید نه تنها بالا نرفته بلکه لاغرتر هم شده، در نتیجه به نظر من «میدرمانی» باشد بخش و خوب است به شرطی که در خفا برای افزایش قدرت خرید مردم تلاش شود.

آیا نارضایتی مردم کمتر شده؟

صحبت کردن از ثبات اقتصادی و آرامش در صورتی درست به نظر می‌رسد که به این نکته توجه داشته باشیم که عامل کلیدی در ایجاد ثبات پایدار اقتصادی، کنترل و کاهش نرخ تورم و یک رقمی کردن آن است؛ از سوی دیگر، ثبات

کاهش نرخ ارز در سال ۹۸ نشان داد که دولت می‌توانست همین سیاست ثبات قیمت را در بهار و تابستان ۹۷ اعمال کند اما این کار را نکرد و هیچگاه هم در این باره نه تنها توضیح نداد بلکه اگر همه تقصیرها به گردن سیف بود نباید بعد از استعفا پست مشاورت به سیف می‌داد چون به هر حال هیچ وقت مقصر واقعی چند برابر شدن نرخ ارز از ۳۷۰۰ تومان به ۱۵ هزار تومان مشخص نشد

تولید در آی سی یو

وی دلیل ناکارآمدی اقتصاد با وجود مهیاس قیمت ارز را نابسامانی وضع تولید دانست و تصریح کرد: به بیان واضح وقتی اقتصاد کشور برای تأمین مایحتاج اولیه تولید نیازمند ارز برای واردات باشد و این تخصیص ارز در وضعیت قطره چکانی و بسته باشد، چرخ تولید به سختی می‌چرخد و زمانی که تولیدکننده نتواند تولید انبوه داشته باشد، مجبور است قیمت نهایی محصول را بالاتر ببرد، مثلا شما اگر ۲ ماه قبل بازار رفته باشید و دیروز هم سری به بازار زده باشید و قیمت محصولی واحد را در هر دو زمان جویا شوید، رشد قیمت آرمی‌ها

ملک آرامش از نگاه مردم لمس و رویت آن است که به نظر می‌رسد چنین چیزی لمس نشد، در نظر داشته باشید که تورم ۴۲ درصدی سالانه به معنی رشد ۴۲ درصدی قیمت‌ها نسبت به سال قبل است اما سال قبل یعنی تابستان ۹۷ وضعیت چگونه بود؟ پاسخ واضح این است که در آن زمان رشد قیمت‌ها که از آن به عنوان شوک یاد می‌شود تازه شروع شده بود و اکنون در تابستان ۹۸ آمارهای رسمی می‌گوید تازه ما نسبت به فاجعه تابستان ۹۷ حدود ۴۲ درصد در وضعیت بدتر هستیم

همین سیاست ثبات قیمت را در بهار و تابستان ۹۷ اعمال کند اما این کار را نکرد و هیچگاه هم در این باره نه تنها توضیح نداد بلکه اگر همه تقصیرها به گردن سیف بود نباید بعد از استعفا پست مشاورت به سیف می‌داد چون به هر حال هیچ وقت مقصر واقعی چند برابر شدن نرخ ارز از ۳۷۰۰ تومان به ۱۵ هزار تومان مشخص نشد.

به گفته این کارشناس اقتصادی، رشد اقتصادی ۴ درصد در سال گذشته امسال هم کم و بیش باقی مانده و تنها به واسطه کنترل نرخ ارز در چند شاخص دچار سکون و توقف و نه رشد و بهبود بوده‌ایم.

حسن روحانی چند روز قبل گفته بود: «از اردیبهشت سال ۹۸ شاخص‌های ما درست‌تر شدند. تورم نقطه به نقطه ما از ۵۲ درصد به ۳۴ درصد رسیده است. بنابراین طی این چند ماه تورم نقطه به نقطه ما کاهش پیدا کرده است.»

با این حال کارشناسان اقتصادی نظر دیگری دارند. حسن روحانی چند روز قبل گفته بود: «از اردیبهشت سال ۹۸ شاخص‌های ما درست‌تر شدند. تورم نقطه به نقطه ما از ۵۲ درصد به ۳۴ درصد رسیده است. بنابراین طی این چند ماه تورم نقطه به نقطه ما کاهش پیدا کرده است.»

محاسبه اشتباه

شریفی با اشاره به این واقعیت که تورم نقطه به نقطه در عمل واقعا کاهش پیدا کرده، گفت: به این کاهش درست است اما وقتی منطق اقتصاد را در نظر بگیریم متوجه می‌شویم که در مبنای محاسبه اشتباهاتی صورت گرفته از جمله اینکه سبد کالایی که نرخ تورم بر اساس آن محاسبه می‌شود، عمدتاً با سبد کالای افشار کم درآمد جامعه همخوانی قابل قبولی ندارد، با این وصف، نمی‌توان زیاد بسر روی کاهش نرخ تورم نقطه به نقطه که احتمالا منظور دولتی‌هاست حساب باز کرد.

وی، کنترل دولت بر قیمت ارز را یک واقعیت ملموس اما کم اثر دانست و یادآور شد: کاهش نرخ ارز در سال ۹۸ نشان داد که دولت می‌توانست

آفتاب یزد - گروه گزارش: سخنگوی دولت روز گذشته گفت که شرایط اقتصادی مردم تا ۲ سال آینده بهبود پیدا کرد و به عبارتی وضع مردم بهتر خواهد شد. علی ربیعی گفته در دو سال آینده رو به جلو پیش می‌رویم و شرایط بهبود خواهد یافت. اظهارات سخنگوی دولت در حالی است که اخیرا جهانگیری و شخص رئیس جمهور هم وعده‌های خوب اقتصادی در خصوص آینده دادند. روحانی در مصاحبه مطبوعاتی اخیرش گفت که وضعیت مردم بهتر شده است.

رئیس جمهور ۲ ماه قبل هم گفته بود در ۵ ماهه امسال نسبت به سال گذشته از بار مشکلات مردم کم شده و ثبات بر قیمت‌ها حکمفرما شده است. روحانی در آخرین کنفرانس خبری خود گفت: ۱۸ ماه سخت را پشت سر گذاشته و شرایط خوبی برای مردم نبود و فشارها مخصوصا به کسانی که درآمد ثابتی داشتند بیشتر وارد می‌شد اما این کار عظیم دولت بود که در این ۱۸ ماه شاخص‌های اقتصادی را علیرغم فشارهای سنگین اقتصادی خارجی برگرداند!

وی همچنین یاد آور شد: همه آمارها به ما می‌گوید که در مسیر آرامش اقتصادی در حرکت هستیم، البته دولت انتظار بیشتری داشت که بتواند به مردم بیشتر کمک کند.

تاکید دولت بر بهبود وضعیت اقتصادی مردم مبتنی بر فکت‌هایی است که کلی به نظر می‌رسد استدلال دولت این است که بعد از تلاطمات ارزی سال ۹۷ که بازارهای مختلف از جمله کالاهای خوراکی، خودرو، طلا، مسکن و حتی بورس را متاثر کرد، اکنون شرایط اقتصادی کشور به یک ثبات مقطعی و نسبی رسیده است.

این در حالی است که از عوامل تاثیرگذار بر رشد اقتصادی، ثبات پایدار شرایط اقتصادی است؛ ثبات پایدار یعنی همگام با آرامش شرایط اقتصادی، کاهش تورم، افزایش صادرات، رفاه و سرمایه‌گذاری و ارتباطات بین‌المللی نیز به وجود آید درحالی‌که اکنون کشور با وجود کاهش نرخ ارز به هیچکدام از این پارامترها نرسیده است.

کارشناسان چه می‌گویند؟

نسیم شریفی کارشناس اقتصاد در خصوص اظهار خوش‌بینی دولتی‌ها نسبت به وضعیت اقتصادی می‌گوید: البته دولت پسوند امید را عنوان دولت خود به‌همراه دارد و طبعاً باید در آمارها و تبیین شرایط سخن از امید و بهبود باشد و از این لحاظ اقدام دولتی‌ها خوب و امیدبخش است اما وقتی سخن از شاخص‌های واقعی در حوزه اقتصاد باشد باید گفت که وضعیت آنگونه که مطرح می‌شود دلگرم‌کننده نیست.

وی ادامه داد: بر اساس اعلام مرکز آمار، تورم سالانه در کشور همچنان در حدود همان عدد ۴۲ درصد است، گرچه تورم نقطه به نقطه تا حدودی کاهش پیدا کرده است اما این کاهش خیلی قابل توجه نبوده ضمن آنکه گزارش وضعیت تورم در مردادماه نشان می‌داد که تورم سالانه

تورم و گرانی چه تفاوت‌هایی با هم دارند؟

تا جگدون نماینده مجلس معتقد است: برخی وقت‌ها از آمارها سوء استفاده می‌شود برخی آمارها برای جامعه ملموس نیست و قرار نیست ملموس باشد قسم می‌خورم ۹۵ درصد مردم معتقدند وقتی تورم پایین آمد یعنی قیمت‌ها باید بیاید پس باید بلکه نرخ رشد پایین آمده و تورم چه می‌دانند تورم چیست که بخواهند بدانند تورم نقطه به نقطه چیست و به همین علت مردم دچار تناقض می‌شوند و از این موضوع نباید گلابه داشت وقتی رشد ۴ درصد می‌شود باید درست بیان شود

مردم میانگین موزون وزنی را در نظر نمی‌گیرند

مورد دیگر به میانگین‌های وزنی برمی‌گردد. این در حالی است که شاخص قیمت مصرف‌کننده انبوهی از نوسانات واقعی ضعیف و شدید قیمت در بازارهای سراسر کشور را تبدیل به یک عدد به صورت متوسط یا میانگین موزون کل تغییرات قیمت می‌کند. معمولاً افراد در تخمین تورم ذهنی خود وزن و ضریب اهمیت کالاها و خدمات را مد نظر قرار نمی‌دهند، اما مرکز آمار کالاها و خدمات را براساس وزن‌شان در محاسبات وارد می‌کند. وزن یا ضریب هر یک از کالاها و خدمات نسبت متوسط هزینه آن قلم کالا به متوسط کل هزینه خانوار است. مثلا وزن مسکن ۳۱.۱ درصد، وزن بنزین ۲.۱ درصد، وزن گوشت ۲.۹ درصد است که باعث می‌شود تغییرات قیمت هر یک تأثیر متفاوتی بر نرخ تورم داشته باشد.

تفاوت گرانی و تورم مورد توجه است

از سوی دیگر گرانی با تورم دو مقوله متفاوت هستند که باید به آن توجه کرد. معمولاً افراد هر نوع گرانی و سطح بالای قیمت‌ها را به معنی افزایش نرخ تورم در نظر می‌گیرند در حالی که

ایستنا: اعلام نرخ تورم به خصوص در زمانی که با کاهش ربه‌روست بسیار در بین اظهارات مسئولان مشاهده می‌شود که البته با واکنش‌های متفاوت و معمولاً منفی بین مردم همراه است و اعلام کاهش تورم را در زمانی که همچنان کالا و خدمات را با قیمت بالایی دریافت می‌کنند، نمی‌پذیرند.

با وجود افزایشی که نرخ تورم در حدود یکسال اخیر داشت، چند ماهی است که در شاخص نقطه به نقطه کاهش مشاهده می‌شود؛ روندی که بارها مورد تأکید مدیران دولتی قرار گرفته است و اخیراً هم رئیس‌جمهور در سخنرانی خود اعلام کرده تورم نقطه به نقطه از ۵۲ درصد به ۳۴ درصد کاهش یافته و پیش‌بینی بر این است که تا پایان سال به روند کاهش خود ادامه دهد. وی البته به تورم ۱۲ ماهه نیز اشاره داشته که با روند کندتری حرکت خواهد کرد ولی در نهایت از تورم نقطه به نقطه تبعیت می‌کند.

برای بررسی آنچه که رئیس‌جمهور گفته نگاهی به آمارهای مرکز آمار ایران درباره تورم نشان می‌دهد که تورم که در سال ۹۲ روند رو به رشد داشت و به اوج رسیده بود که در ادامه روند رشد آن متوقف و در مسیر کاهش قرار می‌گیرد تا اینکه در سال ۱۳۹۵ تک رقمی شد و دولت همواره از آن به عنوان یکی از بزرگترین دستاوردهای اقتصادی خود یاد کرده بود. روند تورم تک‌رقمی‌ای دامه داشت تا اینکه در سال گذشته و با توجه به شرایط خاصی که اقتصاد ایران به ویژه در حوزه بین‌الملل در آن قرار گرفت، آثار نوسانات ارزی و گذر آفری در قیمت‌ها در تغییر روند تورم بی‌تأثیر نبود و موجب شد تا تورم دو رقمی شود.

تورم نقطه به نقطه از ۸.۳ درصد در اردیبهشت ۱۳۹۷ به ۱۰.۲ درصد در خرداد رسید و با طی روندی رو به رشد در فروردین‌ماه سال جاری ۵۱ و در اردیبهشت ۵۲.۱ درصد شد، به عبارتی طی ۱۱ ماه ۲۲ درصد رشد کرد تا اینکه روند رشد آن از اردیبهشت متوقف و معکوس شد و به ۳۵ درصد در شهریورماه سال جاری رسید که کاهش ۱۷ درصدی داشته است.

بر این اساس هزینه‌هایی که مردم برای تهیه یک مجموعه کالا و خدمات در اردیبهشت امسال پرداخت کردند نسبت به همین ماه در سال گذشته ۵۲.۱ درصد افزایش یافت بود. از سویی دیگر تورم نقطه به نقطه در شهریور سال گذشته ۲۵ درصد بوده و در حال حاضر ۱۰ درصد از این نرخ بیشتر و در حد ۳۵ است که نشان می‌دهد مردم ۳۵ درصد بیشتر در شهریور امسال هزینه کرده‌اند.

با این حال در تورم سالانه هنوز روند کاهشی وجود ندارد به طوری که شهریورماه سال جاری با افزایش به ۴۲.۷ درصد رسید. این در حالی است که تورم به ۱۲ ماهه از شهریورماه سال گذشته دو رقمی‌شد و روند رو به رشد آن آغاز و از